

گاه‌شماری کاربردی

بار ویکرد کاربردی دانشی گاه‌شماری بصری می‌و سنج‌هفته

پژوهشگر: علی صفی‌پور

تهران ۱۳۹۱

صفی پور، علی، ۱۳۵۷ -

سرشناسه:

عنوان و نام پدید آور:

گاه‌شماری کاربردی با رویکرد کاربردی سازی گاه‌شماری هجری مہی و سنجہ هفته /

علی صفی پور.

مشخصات نشر:

نہران، دیار ۱۳۹۱.

مشخصات ظاہری:

۳۵۰ص: مصور(بخشی رنگی)، جدول، نمودار.

شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۶۷۱۲-۱۰-۹

وضعیت فهرست‌نویسی:

فیبا

یادداشت:

کتابنامه.

موضوع:

گاه‌شماری.

ده‌بندی گنگره:

۱۳۹۱ ۲۵۷/۱۱CE

رده بندی دیویی:

۵۲۹

شابک کتابشناسی ملی:

۲۹۶۰۹۸۰

نشر دیا

تہران، صندوق پستی ۱۴۵۱۵-۱۱۳۸ تلفن ۱۱۳۸۰۰۳-۴۴۲۲۲۱۸۴-۴۴۲۱۶۵۵۳

گاه‌شماری کاربردی با رویکرد کاربردی سازی گاه‌شماری هجری مہی و سنجہ هفته

پژوهشگر: علی صفی پور

چاپ اول: ۱۳۹۱

صحافی و چاپ: البرز

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۱۲-۱۰-۹

قیمت: ۱۶۰۰۰۰ریال

حق هرگونه چاپ و انتشار محفوظ است

فهرست

۹	بیش گفتا
۱۱	بخش نخست: کلیات
۱۳	مبحث نخست
۱۵	تفاوت ریاضیات برابرسنجی
۲۱	پیشینه برابرسنجی در پژوهشگران گذشته و معاصر
۲۶	ضرورت انجام این سنجی
۴۲	جمع‌بندی
۴۳	تعاریف
۴۷	بخش دوم: روش‌ها و گونه‌های گاه‌شماری و یک گاه‌شماره
۵۱	روش‌های گاه‌شماری
۵۱	گاه‌شماری مهبی
۵۱	گاه‌شماری خورشیدی
۵۲	گاه‌شماری خورشیدی - مهبی
۵۳	علل تفاوت گاه‌شماری‌ها
۵۵	آغاز هر گاه‌شماری
۵۷	دسته‌بندی گاه‌شماری‌ها
۶۳	گاه‌شماری در روزگاران باستان
۶۴	گاه‌شماری از آغاز آفرینش جهان
۶۵	گاه‌شماری توفان نوح

۶۸	گاه‌شماری در ایران باستان
۷۱	(۱) گاه‌شماری بین‌النهرینی
۷۴	(۲) گاه‌شماری اوستایی
۸۳	آندَرگاه / پنجه دزدیده
۸۵	(۳) گاه‌شماری هخامنشی
۹۱	(۴) گاه‌شماری پارتی
۹۵	(۵) گاه‌شماری در دوره ساسانی
۱۰۱	گاه‌شماری ساسانی
۱۰۱	گاه‌شماری بطلیمی
۱۰۶	گاه‌شماری در ایران
۱۱۲	گاه‌شماری فیلس / سکن / قدونی
۱۱۲	گاه‌شماری اسکندری
۱۱۷	گاه‌شماری اغسطس
۱۱۸	گاه‌شماری انطینس
۱۱۸	گاه‌شماری یهودی
۱۲۲	گاه‌شماری جولایی / رومی و مسیحی / میلادی
۱۲۳	گاه‌شماری دقلطیانوس
۱۲۴	گاه‌شماری یزدگردی
۱۲۴	گاه‌شماری دوران جاهلی
۱۲۴	گاه‌شماری هجری مهبی
۱۳۶	نام سال‌های میان هجرت و درگذشت پیامبر اسلام
۱۳۶	گاه‌شماری معتضدی
۱۴۰	گاه‌شماری خراجی
۱۴۱	گاه‌شماری جلالی
۱۴۵	گاه‌شماری ۱۲ حیوانی

۱۵۳	گاه‌شماری ایلخانی
۱۵۷	گاه‌شماری جمالی
۱۵۸	گاه‌شماری مالی
۱۵۹	چند گاه‌شماری دیگر
۱۶۰	جمع‌بندی
۱۶۱	بخش سوم: زبان، گونه و دامنه یک گاه‌شماره
۱۶۲	زبان نگارش یک گاه‌شماره
۱۶۳	گونه نگارش گاه‌شماره
۱۶۵	عناصر
۱۶۷	غرضی
۱۶۷	امیخته
۱۶۷	نام‌گذاری
۱۶۸	نام‌گذاری ویژه
۱۷۳	روش به کارگیری حروف ابجد
۱۷۷	هم‌خوان‌های نماینده شمسه
۱۷۹	ماده تاریخ
۱۸۳	دامنه
۱۸۴	تکه
۱۸۵	گردونه
۱۸۷	دامنه یک گردونه
۱۸۹	جانشین سنجه
۱۹۰	پایه مفهومی سنجه‌ها
۱۹۱	سنجه روز
۱۹۲	سنجه ماه
۱۹۳	سنجه سال

۱۹۵	هم ارزی گردونه‌ها
۱۹۷	بخش چهارم: شیوه نامهٔ برابرسنجی
۱۹۸	برابرسنجی در مفهومی کلی
۱۹۹	۱. برابرسنجی یک گاه‌شماره با متغیرهای بیرونی
۲۰۷	۲. برابرسنجی گردونه‌های یک گاه‌شماره
۲۰۸	گاه‌شمارهٔ دو تکه
	۳. برابرسنجی گردونه‌های یک گاه‌شماره و به
۲۱۰	سمت راست برابرسنجی با متغیرهای بیرونی
۲۱۳	نمودار برابرسنجی یک گاه‌شماره
۲۲۳	بخش پنجم: برابرسنجی یک هفته
۲۳۶	جستاری دربارهٔ سبب برابرسنجی گاه‌شماری هجری مہی
۲۴۴	ملاک ارزش‌گذاری سنجه‌ها
۲۵۴	برابریابی هجری مہی به هجری خورشیدی
۲۵۷	برابریابی یک روز ماه مہی در برابر روز هفته
۲۶۰	سنجهٔ هفته و گاه‌شماری‌های ایران باستان
۲۸۹	جمع‌بندی
۲۹۱	بخش ششم: نتایج و پیشنهاد‌های پژوهشی
۲۹۴	پیشنهاد‌های پژوهشی
۲۹۸	پی‌نوشت
۳۱۱	جدول‌ها
۳۳۶	کتاب‌نامه

پیش‌گفتار

کتابی که در دست دارید، نتیجه بحث نگارنده با استادان و بررسی پژوهش‌های مرتبط با حوزه ادبیات، نسخه‌شناسی، تاریخ، کتابداری و در کل علوم انسانی است. از این رو جستارهای پیش کشیده شده بیشتر جنبه میان رشته‌ای دارد. اگرچه کمی‌پژگی میان رشته‌ای بودن از نقاط مثبت کتاب است، اما همین مسئله بر دشواری کار افزوده و نگارنده را با دشواری‌های فراوانی روبرو ساخت، افزون بر آن پیشنهاد بل‌مثال و بررسی برای مباحث کتاب وجود ندارد. هدف عمده کتاب تدوین کاربرد روش ساختن مفاهیم و کاربردی کردن مباحث گاه‌شماری‌ها برای مطالعات حوزه‌های علوم انسانی است. چون هدف تدوین شیوه‌نامه‌ای کاربردی برای گاه‌شماری‌ها به ویژه با رویکرد سنجه هفته است، پس تلاش می‌شود مفاهیم و ابعاد هر یک، مسئله را با زبانی ساده و دقیق بیان شود. گاه مسائل به نظر می‌رسد که پیچیده و نامفهوم است، از این رو با آوردن مثال‌های گوناگون تلاش است مفاهیم و مقوله‌ها ساده شوند، امید است که در انتقال مفاهیم و تعاریف، این خواسته کتاب به دست آید. گفتنی است در شیوه نگارش کتاب نگارنده تا آنجایی که ممکن بود از اصطلاحات شناخته شده بهره برده، ولی در مواردی که نیاز به اصطلاح جدیدی بود به وضع اصطلاح مناسب دست زده است. با توجه به این که خواننده فارسی زبان است، از این رو تلاش شده از واژه‌های این زبان بهره برده شود، در مواردی نیز برای دقیق‌تر شدن برخی اصطلاحات از راهنمایی استادان بهره برده شد. در مواردی که برای مفهوم و معنایی دو لفظ و اصطلاح فارسی و غیر فارسی وجود

داشت، مواردی که فارسی به کار می‌رفت را بر غیر فارسی ترجیح داده، و این کار تا آنجا پی گرفته شد که به انتقال مفاهیم آسیبی نزنند.^۱

مطالب کتاب در شش بخش خواهد آمد که عبارتند از: بخش یک، کلیات (در این بخش مختصری از تعاریفی آورده می‌شود تا در بخش‌های دیگر به بحث و بررسی و گسترش آنها پرداخته شود)؛ بخش دو، روش و گونه گاه‌شماری‌ها؛ بخش سه، زبان و گونه نگارش یک گاه‌شماره؛ بخش چهار، شیوه‌نامه برابرسنجی؛ بخش پنج، برابرسنجی سنجۀ هفته بخش شش؛ نتیجه‌گیری و پیشنهادهای پژوهش در پایان نیز جداول و کتاب‌نامه آمده است.

مباحث مطرح‌شده در این کتاب برای نخستین بار است که به بحث و بررسی گذارده می‌شود، از این رو، امید است خوانندگان گرامی اگر اشتباهی در آن می‌بینند و یا پیشنهادی برای ارتقاء کاربردی سازی گاه‌شماری‌ها دارند، آن را به نگارنده گوش زد کنند.

در پایان لازم می‌دانم از استادان گرانمایه‌ای که این کمینه را در جای جای پژوهش از رهنمودهای خود بهره‌مند ساختند تشکر و قدردانی کنم، از جمله از استادان فرزانه آقایان دکتر شفیعی کدکنی، دکتر مظفر بختیار، دکتر مصطفی موسوی و جناب آقای عمادالدین شیخال‌اسلامی، امید یاد کرد. همچنین سپاسگزارم از خواهرم اعظم صفی‌پور که دانش و یاری‌هایشان برایم بسی سودمند بود.

۱. برای نمونه هنگامی که چند اصطلاح «ترقیه»، «کَلْفَن»، «انجامه» وجود داشت، نگارنده اصطلاح «انجامه» را به دلیل دقت در تعریف و وضع آن که اشاره به نوشته کاتب در پایان یک دست‌نشته دارد، برگزیده است. زیرا دو اصطلاح نخست به نوشته کاتب، نویسنده، یا هر کس دیگر نیز اطلاق می‌شود. و یا برای اصطلاح «هجری شمسی»، از اصطلاح «هجری خورشیدی» و همانند اینها بهره برده که هیچ آسیبی به معنا و مفهوم وارد نمی‌کند.